

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p style="text-align: center;">SZERKESZTŐSÉG,</p> <p>hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p style="text-align: center;">Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.</p> <p>Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p style="text-align: center;">KIADÓ HIVATAL,</p> <p>hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
---	---	--

Tartalom. A tanítói nyugdíj-törvény reformja. Orosz István. — A magyar nyelv a konventi tantervben. Kardos Albert. — Tárcza. Egyházi régiségek. Földvári László. — Közügyein k. Az első canonica visitatio Radna-Lippán. Csák József. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

A tanítói nyugdíj-törvény reformja.

Csáky Albin gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter — több ízben tett ígéreteinek beváltásául — f. hó 17-én terjesztette országgyűlés elé a fentírt címet viselő törvényjavaslatát, mely az országos tanítói nyugdíj-alapból nyugdíjra és segélyre jogosultak ellátását javítani célozza.

Fennálló nyugdíj-törvényünk 1875-ből való, s hovatovább erősebb panaszok emelkedtek ellene; a mi nem is csuda, ha elgondoljuk, hogy 16 évvel ezelőtt semmiből kellett alapot teremteni az iskola-fentartók járulékaiból, a tanítók filléreiből, — azon állam segítségével, mely az évről-évre fokozódó deficit nehézségeivel küzdött. Ily körülmények közt érthető, ha erősen körültekintők, sőt túlóvatosak voltak a tervezők, hogy az új intézményben el ne számítsák magukat. Ezen körültekintésnek lett aztán oly kedvező eredménye, hogy a nyugdíj-alap tőkéje az 1889. év végére a 7 és fél millió forintot már meghaladta, s 888 ezer frt évi jövedelméből 266 ezer frtra menő kiadásai mellett 622 ezer frt felesleget tőkésíthetett. Épen ezen kedvező eredmény idézte elő a megújuló panaszt, helyesebben jogosult kívánságot, hogy a nyugdíj-törvény revideáltassék s a megerősödött alap jótéteményei kedvezőbbekké tétessenek.

A beterjesztett törvény-javaslat meghagyja az eddigi terheket, de kedvezőbbé teszi az adandó díjakat. Legfőbb kedvezménye, hogy a nyugdíjat 40 évi szolgálat után a beszámítható tanítói díjazásnak teljes összegére emeli s az eddigi 300 frtot csak minimumnak hagyja meg; időközi

nyugdíjazásoknál 10 évi szolgálat után a teljes fizetés 40 százalékat biztosítja, mely összeg évenként 2 százalékkal emelkedik. Az özvegyek segélypénze az eddiginél színtén kedvezőbb, így a tanító 600 frt fizetéseig hátramaradt özvegye 50 százalék, azontúl 20 százalék segélyt kap a korábbi 300 frtnyi nyugdíjnak 40 százaléka (120 frt) helyett. Az árvák ellátása is megfelelő arányban javul. Kiválóan elismerést érdemlő törekvése a javaslatnak a szülőtlen és vagyontalan árvákról való gondoskodás módja; elrendeli ugyanis ezekről, hogy 3 éves koruktól fogva árvaházakban neveltessenek, s gyámpénzök e célra szolgáltatassék ki; továbbá kimondja, hogy az ily árvaházak létesítésére és fentartására a nyugdíj-alap rendkívüli jövedelmei és előre nem látott bevételei fordítandók. Nem látjuk ugyan tisztán a tervezetet, de a nemes törekvést így is dicsérettel emeljük ki, s óhajtjuk, hogy a javaslatnak most még homályos biztatása mielőbb határozott alakot öltson.

A nyújtott kedvezményekkel szemben a biztosított nyugdíj 5 százalékanak egyszersmindenkori, és 2 százalékanak évenkénti kötelező befizetése természetesen megmarad; de nem is lesz aztán jövőben szükség arra, hogy a 300 frtnál nagyobb tanítói fizetést élvező tag a korábban megszabott 300 frt rendes nyugdíj-maximumon túl külön 25 százalékos egyszeri és 8 százalékos évi áldozattal biztosítson magának nagyobb összeget. Hasonlóképpen megmarad az iskolákat fentartók részéről fizetendő 10 frt minden nyugdíjazással vagy özvegyi segélylyel egybekötött tanítói-változás alkalmával; úgyszintén minden tanszék után évi 12 frt. Sőt ezekhez a javaslat még újabb terhet is csatol, a midőn minden növendéktől évenként 15 krt kíván, mely összeg elsősorban a szüléktől szedendő ugyan be, másodsorban azonban az iskola-fentartóktól. Ha tudjuk azt, hogy a fentartók eddigi díjkötelezettsége is mily nagy terhet ró vagyontalan kisebb egyházainkra: ez új adónemet aggodalom nélkül nem fogadhatjuk; — meggondolván azt, hogy

annak a szegény szüléken behajtása mily nehézségekkel jár, s végeredményében mégis mennyire hiányos leend. — Megengedjük, hogy a városokban, hol nagyobb a pénzforgalom, behajtható az ily krajczáros adó: kisebb községekben azonban jórészt a közönség közös terhe marad az, a mi alól már is túlterhelt szegényebb egyházainkat felmenteni óhajtanók; annyival inkább, mert a javaslat indokolása közölve nem levén, nem győződhetünk meg a felől, hogy ez újabb áldozatra valóban szükség van. (Mivel az 1889. évi kimutatás szerint 1 millió 545 ezer az iskolába járó növendékek száma, és abból a nyugdíjintézményhez csatlakozott iskolák növendékeire mintegy 1 millió 200 ezer számítható: a 15 krajczáros új adó évi 180 ezer forintot képvisel; ily nagy teher elfogadása csak megfelelő nagy szükség esetén és minden más fedezet teljes hiánya mellett volna némileg igazolható).

Az állam 150 ezer frt évi járuléka változatlan marad.

Sok panaszra adott és ad alkalmat a tanítók körében a legnagyobb nyugdíj elnyerésére kiszabott 40 évi szolgálati kötelezettség. Ez időtartamot az 1875. évi törvényből az új javaslat is változatlanul átvette. Megvalljuk, némi engedményt e kérdésben is kívánatosnak tartanánk. Igaz ugyan, hogy a tanítójelölt pályáját korán bevégezheti, elannyira, hogy 20 éves korára rendes állomást nyerhet (bár ez csak lehetőség, nem pedig tényleges állapot), így a 40 évi szolgálat kívánása nem tűnhetik túlkövetelésnek; — de ezzel szemben megfontolandó, hogy míg más hivatalok legtöbb esetben fokozatos emelkedéssel vannak egybekötve s az illető hivatalnok maga sem kíván tisztétől addig megválni, míg bizonyos fokot el nem ért: addig a tanítóságnál fokozatról, emelkedésről szó sincs; és míg másutt a hivatalnok kényelmesen berendezett, tiszta, jó levegőjű szobában egyedül vagy kevesedmagával végezi dolgát: a tanító legtöbbször — fájdalom — túltömött teremben, fülledt levegőben teljesíti nehéz munkáját. Minélfogva, ha a tanárookra 30 szolgálati év elégnék találtatott: a teljesen hasonló munkát végező tanítókra nézve, — tekintettel a pálya hamarábbi megkezdhetésére, ennek megfelelően, — 35 szolgálati év épen elegendő és minden irányban megnyugtató volna.

Egyébként a beterjesztett törvényjavaslatot, melynek teljes szövegét a jul. 17. és 18-iki napilapokban kivétel nélkül feltaláljuk, mint olyat, mely a haladás és javítás több örvendetes tanujelét hordja magában, készséggel üdvözljük. Az 1889. évi kimutatás szerint kerek számmal 25,000 tanítói állomás van hazánkban s abból 19,000 állomás és 15,500 tanító volt az országos nyugdíjintézménybe felvéve. Közel 20,000 tanítói állomás s megfelelő számú tanító jövőjéről van tehát itt szó. Maga az országgyűlés — átértve az ügy fontosságát — pártkülönbség nélkül, már a pusztá előterjesztést is „általános zajos he-

lyesléssel“ fogadta. Ily helyesléssel és örömmel fogadja minden művelt ember azt, ha látja, hogy tanítóink, kikre legdrágább kincseink, gyermekeink első kiképzetésének nehéz munkáját bizzuk, mindinkább biztosítva érezhetik magukat jövőjük felől s az aggodalomtól ez irányban felmentve, annál odaadóbb buzgósággal végezhetik nemes hivatásukat. Ily közérzés mellett remélhetjük, hogy nincs messze az idő, melyben a tanítói állás jelen helyzetének, hivatali díjazásának általános javítása is komoly kérdés tárgyát képezendi és kedvező megoldást nyerend.

Orosz István.

A magyar nyelv a konventi tantervben.

II.

Röviden ismétlem azon főbb bizonyítékokat, melyeket többször említett cikkemben felsoroltam a magyar nyelv háttérbe szorulása mellett.

Az a tradíció, hogy a gymnasium latin iskola, oly erősen belévesődött a régebbi tanárok lelkébe, hogy még akaratuk ellenére is folyton a latint tekintik főtárgynak, arra fordítanak legtöbb időt és figyelmet.

A latin nyelvnek megvan a maga hagyományos tanítási módja, mely egyik tanárról a másikra örökbe szállott; rendelkezésére állanak mindenféle nyelven kitünőbbnél kitünőbb grammatikák, melyek a tanításnak majdnem minden nehézségét eltüntetik. Épen ezért a legtöbb tanár szívesebben, de jobban is tanítja a latin nyelvet, mint a magyart, a mely utóbbinak nincs megállapodott methodusa, nincsenek jó kézikönyvei; még csak általában elfogadott nyelvtani szabályai sem, de a melynek még számtalan igen fontos kérdése várja a megoldást. Az a didaktikailag csak helyes eljárást, hogy az alsóbb osztályokban a két nyelv egy tanárnak kerül a kezébe, szintén csak a magyar nyelvnek szolgál veszedelmére. Ez a tanár ugyanis rendesen klasszikus-philologus, a ki szíve szerelmével csak a latin nyelven esüng, és a ki a magyar nyelvet, melynek tudományában és tanítási módjában járatanabb is, akarva nem akarva, megrövidíti.

Különösen az első osztályban szokta meglapni a tanár a magyar nyelvet a latin nyelv javára, még ha nem is klasszikus-philologus. Az országos tanterv akkora mennyiséget ró rá a latin nyelvből az első osztály növendékeire, hogy azt még a legbuzgóbb tanár is csak a legjobb módszerrel végezheti el. — Mit tesz tehát rendes körülmények között? A magyar nyelv idejéből hol egy félórát, hol egy egészét is lefoglal a latin számára, a mit annál is inkább megtehet, mert az órarend eléggé nem kárhóztatható módon úgy van megállapítva, hogy rendesen az első óra a latin nyelvnek jut, mintegy ez is azt jelezvén, hogy az első és főtárgy a gymnasiumban a latin nyelv. Ha már most a tanár a latinból maga elé tűzött anyagot nem végezhet el, egyszerűen átviszi a tanítást a latin órát követő magyar órára.

A magyar nyelv ezen bűnös megrablásáért a tanár sok mindenféle okkal és ürügygel nyugtatja meg lelkiismeretét. Először is azzal, hogy fölöttes hatósága — az igazgatótól kezdve a miniszterig vagy a superintendensig — évről-évre csak a latin nyelvben tapasztalható sikertelenség miatt panasz-

codik és folyton csak ezt a nyelvet ajánlja a tanárnak gondos figyelmébe. Még inkább vigasztalja magát azzal, hogy a gymnasiumba kerülő növendékek már úgy is tanulták a magyar nyelvtant, és így valamit csak fognak tudni e tárgyból, még ha kevesebb időt fordít is rá.

Hogy pedig a magyar nyelvi oktatás az első osztályokban is nemcsak grammatikai tanításból áll, azt nagyon sok tanár — még az ifjabb nemzedék is — alig érti. Szomorú tapasztalataim vannak rá, hogy igen sok tanár nem tud az olvasmányokkal mit csinálni, nem tudja a tanítás alapjává és központjává tenni. Az olvasmányokkal tehát jól-rosszul hamarosan végez; az így megtakarított időt pedig — azt hiszi — bölcsen értékesíti, ha a nem szabályoknak még több kivételét magoltatja be tanítványaival és elméjüket még jobban megterheli a latin nyelvnek lehető legkritikább előforduló rendhagyó alakjaival.

De ha mindezen visszásságok nem is léteznének, már maga az országos tanterv elnyomja a magyar nyelvet a latin javára, midőn például az első osztályban a latinra 7, a magyarra csak 6 órát szán, sőt helyi tantervekben megengedi, hogy a latin 8 órát, az első osztály heti óraszámának egyharmadát foglalja le a maga részére, természetesen azt a nyolcadik órát a magyar nyelv tulságos soknak kijelentett idejéből ragadván el. . . Pedig ha valahol, akkor a tanítás terén igaz, hogy: *qui prior tempore, potior jure*.

Itt kell tulajdonképen áttérnem a címül tett kérdés tárgyalására, vagyis a fentebbieket alkalmazva az ev. ref. gymnasiumokra, azt kérdezhetem, hogy vajjon a konventi tanterv megvalósíthatja-e a didaktikának azt a sarkalatos tételét, hogy a nemzeti nyelv legyen a tanítás alapja, midőn a magyar nyelvre még az országos tantervénél is kevesebb időt rendel?

Pusztaszer.

Kardos Albert.

Tárcza.

Egyházi régiségek,

kijegyezve a dunamelléki egyházkerület régi jegyzőkönyvéből.

I.

1750 június 25-én érkeztek Superintendensünkhöz (Helmeci István) a tulatiszai egyházkerület gen. notáriusa, debreceni Traktus Seniora és debreceni ref. egyház primarius predikátora T. T. Szódi István uramnak levelei a beregi Ven. Traktusban levő tarpai ref. egyház predikátora Ónodi Josef iszonyú kihágásai dolgában. Melyeknek tartalma következő:

1) Tiszteletes Superintendens Uram!

Die 2-da et 3-a Junii Anno 1750 jelen levén Debrecenben Tekintetes Dobozi Mihály Curátor uram, több Tekintetes urakkal és egynehány Tiszt. Seniorok, kik Tiszt. Superintendens Zoványi György uramtól deputáltattak, Ónodi Josefnek (a ki magát tarpai új mártírnak nevezi és írja) caussáiban, mindnyájan Consensusban levén, az inquisitiókban lett tanúk vallásit és egyéb productumokat szorgalmasan megvizsgálván, úgy találtatott: hogy megnevezett Ónodi Josef, Gábiel szent-angyalról, a szent-írásról, a szent-prófétákról, a szent-keresztiségről közönséges helyen, a templomban, a predikáló székből mocskosan szólott, sokszor szükségtelen esküvésekben Istennek nevét hijába fölvette, a tarpai ref. ekklésiában Tiszt. Se-

niornak, a Fraternitásnak Consensusa nélkül be ment, és azon helységben quartélyozó Méltóságos gróffal, Kun kapitány urral competált. Mocskos írásival s leveleivel mind külső embereket, mind belső egyházi szolgálókat, maga előljáróit megbecstelenítette, a melyek maga írásiból ellene doceáltattak. De sok árkus papirosok kívántatnának azoknak a mocskoknak leírására.

Ezekért a Veneranda Deputatio predikatori hivatalától teljességgel megfosztotta, és a reformata Ekklésiának társaságából excommunicálta s kivetette. Kegyelmednek azért Tiszt. Superintendens uram, kívántam ezeket Ónodi Josef felől érté- sére adni, hogy kegyelmed a maga Inspectioja alatt levő Tiszt. predikátoroknak és ekklésiáknak currentális levél által érté- sőkre adja, hogy ha ezután Ónodi Josef helységről helységre fog járni, Tiszt. predikátor uraimék ne predikáltassák; sőt ha kéri is a predikálást, ne admittálják. Hasonlóképpen a szent Sakramentomoknak kiszolgáltatását neki meg ne engedjék; sőt ha az Urasztalához járulna, a szent jegyeket és pecsétet neki oda ne adják, míg nem reconciliatiojáról testimoniumot mutathat. A currentális levélben pedig Ónodi Jósefnek mind vétkeit, mind büntetését föltegye kegyelmed, és a helységekben lakó uraknak, becsületes Nemzetes embereknek és a helység Tanácsinak, előljáróinak a currentális levél megmutattassék, hogy mindnyájan megérthessék, micsoda ember legyen Ónodi Josef. Ezzel Isten oltalmában kegyelmed ajánlván, maradok

Tiszteletes Superintendens uramnak, kegyelmednek kö- teles szolgálója Szódi P. István, senior, mpr. Debrec. 19 ju- nii 1750.

2) Anno 1750 Die 5-ta mensis junii, in delegato Judicio Ven. Superintendentiae Trans-Tibiscanae, in Causa Clariss. Josephi B. Ónodi, contra admodum Reverendos D. D. Senio- rem Venerabilis Tractus Beregiensis et Condeputatos.

Deliberatum est:

Tametsi vigore praecedentis sententiae ipsi parti A. praetendenti per praesens Judicium diserte injunctum exstite- rit, quo Actionem suam inter reliqua in eo potissimum suffi- cienter probaret, quod occupatio et ablatio bonorum suorum mobilium per Illur. mum Dnum Comitem a Kun peracta facto, et ex Commissione Reverendorum Fratrum in anteriori Judi- cio Superintendentiali delegato Judices agentium evenerit; tantum tamen abest, ut idem A., injunctam probam praesti- tisset, ut potius ex productis ipsius partis A., pro ipso A. nihil alias facientibus clarissime constaret, Judices eosdem Ecclesi- asticos, Censuram suam Ecclesiasticam, poenam quippe amo- tionis ex Dioecesi Contra eum dictatam ultra canones receptos non extendisse, neque extendere potuisse. Quare praenomina- tos Rados Fratres J. J. ab impetitione ejusdem penitus ab- solvi, absolutosque et liberos pronunciari, verum fatum praeten- dentem ad occupatores ablatoresque, ac possessores actuales rerum, via facti, uti A., praetenderet, ablatarum, competenti via Juris Politici revindicandarum remitti.

Quantum ad reliqua membra sententiae Fratrum prioris Judicii attinet, ex perlectis Testium fassionibus, tam in Districtu Szabolcsiensi, Anno 1745, quam Beregiensi succes- sive examinatorum evidens est, eundem A., jam praefato anno ex determinatione Reverendorum Fratrum ejusdem Tractus eodem Districtu relegatum, postea Anno 1746 Ecclesiam Tarpaiensem invasisse, et jam in functione sibi via facti arro- gata Constitutum, Consensus Reverendi Senioris Beregiensis et suorum sollicitasse, non vero debito modo impetrasse, ibique

Legitimis Superioribus suis, quibus obedientiam Canonicam in Domino debebat, palam refractarium fuisse. Liqueat id quoque ex testimonio fatentium, eundem e Cathedra, in Conventibus publicis, Scandalosa plane, castisque auribus indigna cum offendiculo Auditorum gravissimo, et profanatione Sancti Ministerii, tremendique verbi Divini pronunciasse. Sed et in exhibitis coram Judicio praesenti scriptis satis sarcasticis et injuriosis, Judices suos praefati Districtus Beregiensis, et plurimos alios, in scripto suo infami non obscure indicatos, effreni lingua enormem in modum proscidisse, taliterque se se Ecclesiae Consortio, et Sacro Ministerio indignum reddidisse. Quare eundem ex praescripto Canonum, et notanter in novis XVI. és XX. in Minoribus a X, XXII, XXV omni officio Ecclesiastico in perpetuum privandum, deponendumque, ac insuper, sacra etiam fidelium communione excludendum decerni. Sig. et extradat. Debrecini Anno et die supr. notatis. Per me Samuelem Szilágyi, constitutum pro tunc Venerabilis Delegati Judicii Notad. mpr. (L. S.). Jegyzők. I. kötet 473—474 lap.

Földvári László,
vác-hartyáni ev. ref. lelkész.

Közügyeink.

Az első canonica visitatio Radna-Lippán.

(Folytatás.)

Hogy ifjú lelkészük a részére járó 600 frt évi fizetésből, melynek fele a közalaptól jön, felét pedig az egyházi adóból fedezik, s melyből oly drága városban, mint Lippa, megélni is alig lehetne, nem csak megélhessen, de még utazásokat is tessen a missiói körben: az egyház tagjai közül a míveltebb és tehetősebb családok tiszteletüket s szeretetüket azzal is kifejezik az ifjú lelkészszel szemben, hogy szinte versenyeznek azon, hogy melyik család nyerhesse meg őt ebédre, úgy hogy ez által a mindennapi kenyér gondjának egy nagy részét veszik le vállairól. Hogy e gyakori érintkezés az egyháznak is javára szolgál, azt, úgy hiszem, nem szükséges bizonyítgatni, valamint azt sem, hogy ezek a különben nem gazdag családok is szép áldozatot hoznak a többi áldozataik mellett.

A más vallásúak közül is azok, a kik ez egyház szép hivatását felismerik, jóakaró érdeklődéssel kísérik a kis egyház haladását. Bizonyítja ezt az a fényesen sikerült estély, melynek főrendezője Kapdebó Gergely lippai főszolgabíró úr volt, s melynek 252 frtot tevő szép tiszta jövedelméről fentebb megemlékeztünk.

Különben a két főszolgabíróság azzal is kimutatta jóakarát, hogy bár egyik hivatalban sincs protestáns ember, mégis ha a körlelkészi teendők végzésének ideje az ő utazásukkal egyidőre tehető, a körlelkészt szívesen viszik magukkal az ő részükre rendelt előfogaton.

De lássuk most már a szellemi eredményt. Nézetem szerint nem kiesnylendő eredmény az, hogy a vasárnapi istentiszteletek rendszeren megtartatnak (délelőtti prédikáció, délután káté- vagy bibliamagyarázat). Néha idegen felekezetűek is jelennek meg, sőt márczius 15-ikén — a mi ez évben vasárnapra esett — a közigazgatási s más hivatalok is testületileg jelentek meg a különben szűk helyiségben, s mint a helyi lapban közölve volt, a református lelkész egyházi beszédét tekintették az ünnepélyes nap fénypontjának.

A lippai és radnai elemi iskolák, a lippai állami polgári és kereskedelmi iskolák növendékei rendes hitoktatásban részesülnek.

A körlelkész már eddig is beúrtta a körébe tartozó 63 községet, sőt némely községben többször is volt. Konopon három ízben, Neudorfon, Berzován, Kapruczán, Szlatinán, Solymoson, Német-Remetén és Máslakon kétszer-kétszer volt, minden alkalommal buzdítván az általa felkutatott híveket a valóságosságra és egyház iránti érdeklődésre.

Eddigi kutatásainak eredménye a következő. A lélekszám összesen 330; ev. ref. 240, ág. ev. 90. Ezek közül Radna-Lippán lakik 154 ev. ref. és 48 ág. ev.

Hogy mennyi lehet az illetéktelenül elkereszteltek száma, az még most hosszabb időről ki nem mutatható. De bár a g. kel. egyháztól csak Lippáról, a múlt évben kiadott miniszteri rendelet hatása alatt az utolsó 7 évben elkeresztelt 8 gyermek anyakönyvi adatai áttétettek hozzánk, legnagyobb részben a róm. kath. egyház anyakönyveibe bejegyzett elkeresztelési eset van olyan 20, a melyről a missionarius lelkésznek biztos tudomása van. (Az ág. ev. hívek gyermekei közül elkereszteltet nem kutatta a lelkész, mert ezt neki az aradi ág. evang. lelkész megtiltotta). Mennyi lehet az elkereszteltek száma a vidéken?! S hányan lehetnek a felnőttek közül olyanok, a kik elkeresztelve, s idegen vallásban, sőt idegen nyelvben felneveltetve, ma már tudomással sem bírnak arról, hogy nekik tulajdonképen magyar reformátusoknak kellene lenniök!? De ha a múlt elveszett is, talán nem lesz elveszve a jövő nemzedék. S szerintem ez is nagy nyereség.

A lelkész utánjárásával a bibliaterjesztő társulat ajándékból nyert bibliákkal is el lettek látva azok a családok, melyeknél a „Könyvek-könyve“ még hiányzott. Az istenitiszteleti helyiség el van látva énekes könyvekkel, sőt újabban már halott énekes könyvek is lettek beszerezve.

Nagy és nehéz kötelességet teljesít a lelkész akkor, midőn hetenként a gyermekeknek és az énekelni egyáltalán nem tudó felnőtteknek is rendes énekgyakorlási órákat tart. Hogy ezt annyival alaposabban tesse, minthogy — bár a leggyakrabban használt énekek dallamát tudja — de idejövetele alkalmával csak annyi zeneismerete volt, a mennyit a gymnasiumban a hangtanból elsajátított, s zeneérzéke sem valami erős, most kénytelen drága pénzen zeneórákat venni. (Érdekesnek láttam ezt megemlíteni azért, hogy a lelkészi pályára lépő ifjak e példából okulva, ne hanyagolják el az egyházi énekek tanulását, s hogy az egyházi főbb hatóságok is több figyelemmel legyenek az egyházi énekek tanítására).

Miután a lelkészlakon a fentebbiekről tudomást szerez-tünk, az istenitiszteleti helyiségbe mentünk át, a hol már jelen voltak a megvizsgálandó növendékek, 2 kereskedelmi, 8 polgári, 6 elemi iskolai fiú és 6 leány. Éneklés és imádkozás után szépen feleltek a vallástan különféle részeiből, mindnyájunk meglegedésére. Majd nt. Márk Ferencz úr buzdító beszéde után lelkesült buzgósággal kezdték énekelni a 179-ik dicséret 10-ik versét. Az időközben felszaporodott gyülekezeti tagok mindnyájan meg voltak hatva, s bizony különösen a felnőttek részéről a szív mélyéről fakadt fel az ének, melynek első szótagjait még csak a gyermekek énekeltek, de néhány szótag után már az egész gyülekezet ajkain zengett: „Dicséret, dicsőség, tisztesség és háláadás“ . . . s már a könyvek is megjelentek a szemekben, midőn az utolsó sorhoz jutottunk: „Tőle fejünkre szálljon áldás!“

Ki írhatná le azokat az érzelmeket, melyeket az oly hosszú időnkig pásztor nélkül széledező nyáj ez éneklés alatt érezett?! Azokat csak Isten olvashatja ki a szívből és a szemekben ragyogó könyök fényéből!

A vizsga után ismét a lelkési lakásba mentünk, a hol a legnagyobb mértékben jól esett az egyház vezetőinek s általában a jelenlevőknek az egyházmegyei küldött, nagytt. Márk Ferencz úr bátorító, biztató beszédét hallani, ki a felsőbb hatóságoknak nagyobb mérvű pártfogását s támogatását megígérte.

Azután a kinézett telket tekintettük meg s valóban a legalkalmasabbnak találtuk.

Még néhány látogatást tettünk ebédig, délután pedig Radna nevezetességeit tekintettük meg, s este azon édes reménnyel hagytuk el az alakulásban levő kisedet, de fontos egyházat, hogy tagjainak buzgósága folytán, ha e missiói pont óriási fontossága a felsőbb hatóságok által is teljesen felismerve és méltányolva lesz, s így nagyobb mérvben fog segíeyeztetni: a három századdal ezelőtt virágzott, de az idők nyomása alatt elpusztult fényes egyház újra meg fog erősödni, fel fog virágozni.

De bár a ránk tett hatás általában kedvező volt is, fel kellett fedeznünk a fény mellett némi árnyat is, s nem tagadhatjuk el, sőt kötelesség beszélni arról is, a mi az örömlünket lehangolta.

A lelkész, — minthogy mint ref. hitoktatót, a lippai apáczárdába be nem bocsátják, a leányokat pedig hozzá, mint nőtlen emberhez ki nem eresztik, sőt az apácák erre nézve a szülék tiltakozását is kieszközölték, — ma sem részesítheti hitoktatásban a zárdában bentlakó ev. ref., illetve protestáns növendékeket. Pedig épen az egyházlátogatás alatt folyt beszélgetés alatt is két református papleányról volt szó, a kik a zárdai nevelésnek lettek szomorú áldozataivá. S bár olyan eset, mint a minőkről szó volt, nem épen gyakori, mégis valószínű, hogy az ilyen zárdai nevelés egyházunknak mindenestre kárára fog válni.

Ezen a dolgon mindenestre segíteni kellene; de nem tudom, miképen lehetne, ha csak olyan jövedelmet nem biztosíthatna az egyház a lippai lelkésznek, hogy arra megnősülhessen, hogy az apácák se találhatnának kifogást a leánykák kibocsátása ellen; legalább a papné gondjai alatt — azt hiszem — nem lehetne okuk őket féltetni.

Talán nevetségesnek tűnik ez fel első tekintetre, de ha meggondoljuk, hogy az itt nevelkedett leányokból anyák lesznek oly mívelt s tehetős családokban, melyeknek férfi tagjai az egyházi önkormányzat terén az egyszerűbb elemek vezetésére lennének hivatva, fontossá válik előttünk ama kérdés, hogy vajjon az így, egyházuk és vallásuk ismerete nélkül felnőtt anyák milyen buzgó s milyen erőshitű férfiakat fognak nevelni egyházainknak s egyházi hatóságainknak?!

Pedig nem is csekély számmal vannak az ilyen leányok. Most is kilenczen vannak, de van eset, midőn e szám megkétszereződik.

Györök.

Csák József,
ev. reform. lelkész.

(Vége köv.)

Irodalom.

Somogyi Péter fogsága. Kép a protestantismusnak Oláh Miklós esztergomi érsek alatt szenvedett üldöztetése idejéből. Irta Stromp László theol. akad. m. tanár. Pozsony. A szerző sajátja. 1891. 8r. 123 l. Ára 1 frt.

Az előszóban jól indokolja szerző, hogy hazai prot. egyházunk történetének kimerítő megírása „még sokáig“ csak jámbor óhajítás marad. Szép gondolat, hogy az évezet (mille-nium) közeledvén, hozzá kellene fogni egyháztörténeti forrásaink gyűjtéséhez s azok feldolgozásához, hogy az utolsó 4 században mit köszönhet a haza a reformációnak, az is feltüntetve legyen a nemzet nagy ünnepén. De csak szép gondolat, mely nem valósulhat, arra külön egyháztörténelmi társulat kellene, minő most alakult Amerikában, mely terv szerint s munkamegosztás alapján fogja feldolgoztatni több írók segítségével az amerikai nagy köztársaság felekezeteinek történetét. A mi széles medrű „Irodalmi Társaságunk“-nak tízannyi idő kell arra, mint különben, ha szaktársasággá alakult volna, még ez is úgy, ha megállapított előrajz szerint dolgoznék, pedig ilyenek még csak szele sem mozdul. A mi irodalmunk hetilapokban osztja szét erejét leginkább, s egyik vidéken nem olvassák a másik vidék dolgait, íróit; dolgozó és olvasó, és előfizető közönség széteszlik.

Kezdődik a mű Oláh Miklós érsek bemutatásával, kivel kezdődik a kath. egyház nemesak önvédekező, hanem támadó szerepe hazánkban. A katholicismus az állam hatalmát ragadja meg, valahányszor csak teheti; hazánkban e tekintetben jó talajra lelt, mert a Habsburgok századokon át a r. katholicismus sasa, védvára voltanak, 600 éves hatásuk alatt alig találunk 3—4 tagját, kik a vallási haladás igazi barátjai lettek volna. Miksa, II. József, II. Lipót eltérő szép kivételek a multban. Oláh Miklós is mihelyt mint püspök befolyáshoz jutott az 1550., 1553. 1556-iki országgyűléseken, s I. Ferdinándnak adott tanácsaiban „az egy és örökkévaló s csalhatlan szent és kath. egyház“ helyreállítását sürgettette; mint esztergomi érsek a maga kerületében az „új vallást“ megújáltatni törekedett, s azon cím alatt, hogy az egyházi javakat szerbeszámba szedje, az eretnekség gyanújában álló papokat maga elé idéztette s dogmai vizsga alá veté, a megjelenteket előbb vizsgálati fogságba tette; egyszersmind látogatókat (visitator) nevezett ki térítői útasítással. — Znio-Váralján, 1558-ban, 200 megidézett pap és tanító jelent meg. Bús előképe ez a 114 év múlva ismétlődött hirhedt pozsonyi idézésnek a gyászévű kezdetén! Az első rendszeres valásüldözés kezdője, a főinquisitori tiszt magához ragadója Oláh érsek volt. Az idézettek között Somogyi Péter vágályei tanító maga jegyezte fel és írta le szenvedéseit, e sajátkezű latin feljegyzések kéziratban a pozsonyi ev. főiskola könyvtárában maradtak fenn, szerző e kéziratot tanulmányozta át buvári szellemmel, hűséges lelkiismerettel, elemezte minden részét, s e komoly és alapos tanulmány gyümölcse a kézalatti munka.

Balogh Ferencz.

(Folyt. köv.)

Protestáns Szemle. Harmadik évfolyam. II. és III. füzet.

Együtt ismertetjük Szemlénk e két füzetét, mivel a másodiknak ismertetésére lapunk szűk tere miatt annak idején

nem tudunk helyet szorítani. A gazdag és valóban előkelő tartalmú két füzet főbb czikkei következők.

A II. füzet elején „Kermann Dániel élete“ című czikk kezdődik Zs. M. (úgy gondoljuk: Zsilinszky Mihály) történetírásban gyakorlott tollából. E tanulmány átmege a III. füzetbe is. Megragadó vonásokkal rajzolja a szerző az 1663—1740-ig élt lelkes evangélikus egyházi embernek, a Miaván és Zsolnán lelkészi hivatalt viselt, majd 1704-ben a pozsonyi, nyitrai, treneséni és lipői evangélikus egyházak püspökévé választott Kermann-nak életét, sokszoros nehéz üldöztetését, majd püspöksége idején az egyházak szomorú állapotán segíteni kívánó szigorú rendszabályait, a rózsahegyzi zsinaton folytatott vitáit. Igen érdekesen írja le a szerző Kermann-nak XII. Károly svéd királynál azon czélból tett látogatását, hogy segílyt eszközöljön ki nála az eperjesi collegium számára, s hogy általában értesítse e kitűnő uralkodót a magyarországi protestantismus szomorú helyzete, üldöztetése felől. A czikk, melynek még folytatása lesz, azzal végződik, hogy a küldetéséből visszatért Kermann, „daczára a szathmári conventiónak, mely a protestánsok vallásszabadságát biztosította, 1710-ben kénytelen volt zsolnai parochiájáról is menekülni“. Érdekkel várjuk ez érdekes történeti tanulmány folytatását.

A második czikk mindkét füzetben Balogh Ferencznek „Egyházi tanulmányút francia földön“ című, a Szemle ez évi első füzetében megkezdett, s a III. füzetben be is végzett, igen érdekes és rendkívül tanulságos tanulmánya. Leírja ebben a párisi misszióházban tett látogatását, majd a párisi protestáns theologiai fakultás keletkezésének és fejlődésének történetét, szólván e tárgygyal kapcsolatban a strassburgi francia theologiai fakultás eredetéről, hatásáról és megszűnéséről, a párisi protestáns theologiai fakultás első tervéről Guizot minisztersége alatt, majd felállításáról és megnyitásáról, első két évről, állandó helyiségnyeréséről s ünnepélyes felavatásáról, a fakultást fenyegetett külső veszélyről, belső válságáról, tantárgyairól, tanerőiről s ezek működéséről. Leírja végül a francia protestáns hittanulói pálya menetét, a hittanhallgatók által kiállandó vizsgák tárgyait és módzatait, s a szép tanulmányt a következő lelkes szavakkal végzi be: „A francia protestantizmus két világító tornya, két theologiai intézete az ősi Montauban és az újkori Páris; amaz tiszta református, s a megtalált hitigazságok kincseit fenyesíti és míveli, az új edző eszközöket sem nélkülözvén; emez új igazságokat keres és nyomoz, s az újkor lehelletét nagyobb adagokban szívja, s vegyes jellegénél fogva az u. n. theologie de conciliation igérvényes bérczein fírad. Melyik irány lesz áldásosabb az egyházra, azt különbözőleg ítélik meg. Egy a biztos csak: ha a theologia az inghatlan, örök és isteni alapról le nem tér. Vajha a magyar ref. egyház öt világító tornya, öt theologiai akadémiaja, a francia testvérintézeteket túlszárnyaló klenódiuma — autonómiaja — birtokában a hitnek, tudománynak, életnek oly bajnok sereget képezhetne, hogy hősi küzdelme közvetítésével egyházunk is elfoglalhatná a számánál, multjánál és feladatánál fogva öt megillető magasabb helyet Európa nagyobb és kisebb református egyházainak koszorújában. Ah, de még odáig feljutni sok lépeső kell; az a magasatos tudat, hogy a haladás és emelkedés útját megkezdjük, elevenítsen és ihlessen tovább is, s az új élet hajnala felderülend ránk“.

(Vége köv)

Cs. L.

Keresztyén hit- és erkölces tan az ev. reform. gymnasiumok III. és IV. osztálya számára. A konventi tanterv szerint írta: Kis József, csurgói főgymn. valóstánár. Ára 60 kr. Nagy-Kanizsa. Ismertetni fogjuk.

Magyar nyelvtörténeti szótár. Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond a nagyfontosságú műve, mely Hornyánszky Viktor szép kiadásában lát napvilágot, immár vége felé közeledik. Most a harmadik kötet II. füzeté van előttünk, mely a szemlél-szöve és szavak történetét tárgyalja. Ismételtén ajánljuk e művet olvasóink szíves figyelmébe.

„A gyermek első tanítója“ című paedagogiai szakmunkára hirdet előfizetést Juhay Antal fővárosi tanító. A felhívásból közöljük a következő részleteket. Az iskolai oktatásnak a házi tanítással való egyöntetűvé tétele czéljából egy olyan vezérkönyv (gyakorlati kézikönyv) kiadására határozottam el magamat, mely a tanítóknak és nevelőknek, valamint a gyermekek oktatásában kellő jártassággal nem bíró, vagy abban teljesen tájékozatlan szülőknek és házi tanítóknak (correpetitoroknak) az elemi iskola első osztálya számára kiszabott összes tantárgyak, — nevezetesen: a beszéd- és értelemgyakorlatok, — írva-olvasás, — számolás- és éneknek, — a paedagogia modern elvei szerint való módszeres tanítása, — a tananyag felosztása, a tanmenet, — továbbá a figyelem ébrentartása (fegyelmzés), — végre az oktatás czéljának a nevelés czéljával való egyesítése tekintetében, könnyen felfogható modorban, részletes útmutatással szolgáljon. A könyvnek azon részében, mely a beszéd- és értelemgyakorlatok tanításával foglalkozik, a gyermek-versikék megválasztásánál különös tekintettel voltam az újabbkorbéli gyermekversirodalom legkiválóbb termékeire, s úgy ennél, mint a többi tantárgynál arra fordítottam a főfigyelmet, hogy a növendék játszva, mintegy észrevétlenül s lehetőleg az önkifejtő (kérdező) tanalak segítségével vezetessék be az első ismeretekbe. A vallás-erkölcsi nevelést a jellemfejlesztés és a társadalmi együttérzés legfontosabb tényezőjének tekintvén, ezen érzelm felébresztésére mindenütt, a hol azt a tárgy természete és a helyzet megengedte — kiváló gondot fordítottam. A könyv mintegy 20, esetleg több nyomtatott ívnyi, nagy nyolczadrét alakú terjedelemben folyó évi szeptemberhó végéig fog megjelenni. — Előfizetési ára: füzve 1 frt 50 kr, kötve 2 frt, melyért a könyvet kereszkötés alatt bérmentve fogom megküldeni. Gyűjtőknek Lat előfizetett példány után tisztelet-példánnyal szolgállok. A könyv ára megjelenés után, füzve 2 fit, kötve 2 frt 50 kr lesz. Az előfizetési pénzek legcélszerűbben postaútvánnyal, szerző nevére, Budapest, VIII. ker. kerepesi-út 71. sz., II. emelet, 23-ik lakás-szám alá küldendők. Ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Főgymnasiumunknál betöltendő helyettes tanári állásokra pályáztak, és pedig: 1. A h. vallás-tanárságra: Módra Imre köröshegyi h. lelkész. Kertész István szilágy-bagosi lelkész. Szondi Béla m.-turi s. lelkész. Elekes László n.-enyedi s. lelkész, képezdei s. tanár. Holkó József alsó-siménfalvai s. lelkész. Tóth József b.-diószegi s. lelkész. Tóth István helynélküli s. lelkész. Buday János békési s.

lelkész. Pataky Sándor ér. körtvélyesi s. lelkész. 2. Helyettes tanárságra: Sarudi György orosz lakos, végzett bölcsész. Török Imre felső-nyárádi s. lelkész s nevelő Radvánszky Béla bárónál. 3. Rendes rajztanárságra: Bakos Tibor n.-kőrösi lakos, okl. rajztanár. Hosszú Lajos debreczeni h. rajztanár. Ifj. Bosznay István csurgói rajztanár. Finta Dénes pécsi m. rajztanár. A választást e pályázók közül hétfőn, augusztushó 3-án a főiskola szellemi és anyagi ügyeinek rendezésére kinevezett bizottság fogja végezni.

Lelkészjelölés. A temesvári ev. ref. lelkészi hivatalra kijelöltettek: Futó Zoltán temesvári h. lelkész, Keck Zsigmond újbánovezei miss. lelkész, Sikó Ernő bonyhádi s. lelkész, Szondy Béla m.-turi s. lelkész. Volt még egy jelölt, de a ki levélben tudatta velünk visszalépését s kérte nevének föl nem említését. A lelkészválasztás aug. 16-án lesz.

A magyar románok és a magyar nemzet. A magyar főiskolák ifjúságának válasza Románia egyetemi ifjúságának emlékiratára. Ily címmel jelent meg a budapesti kir. magy. tudomány-egyetem, a József műegyetem, a kolozsvári kir. magy. tudomány-egyetem, több jogakadémia, gazdasági, bányászati és erdészeti akadémia ifjúságának válasza azon vádaskodásokra, melyeket Románia egyetemi ifjúsága ellenünk, a Magyar nemzet ellen, a művelt Európa előtt világgá bocsátott. Három vád ellen tiltakozik e válasz. E három vád a következő: a) A magyar nemzet a magyar állam területén levő román nép kulturájának ellensége volt a multban és az a jelenben. b) A magyar nemzet a magyar állam területén levő románságot következetesen elnyomta a multban, elnyomja ma s megfosztani igyekszik minden polgári jogától, szabadságától. c) A magyar nemzet a magyar állam területén lévő románságot nemzetiségétől törekszik megfosztani és hogy egyáltalában a magyar faj a romának, mint fajnak kérlelhetetlen ellensége, minden tényével élete ellen tör. A magyar tehát törvényhozási, társadalmi, közszolgálati úton minden eszközt felhasznál a román elem kiirtására. — Rendkívüli örömmel olvastuk e higgadt hangon, nemes önérettel s valóban tudományos alaposággal írt választ, mely a román ifjak tulzó vádaskodásaival szemben valóban becsületére válik hazánk ifjúságának. Mint nem politikai lap, részletekbe alig mehetünk be, de részünkről is melegen ajánljuk e válasziratot mindazoknak, kik e fontos nemzeti ügyben kellőleg óhajtják magokat tájékoztatni. — A válaszirat magyar példányai 30 kr beküldése mellett a Szerkesztő-bizottságnál rendelhetők meg. A begyűlt összegek az írat kiadása költségeinek fedezésére fordíttatnak, esetleg fennmaradó részletük a magyar ifjúság Millenium-alapja javára esik. A vidéki főiskolák ifjúságának f. é. szeptember havában bocsát a szerk. bizottság nagyobb számú példányt rendelkezésére. A budapesti egyetemek hallgatói a részükre szánt példányokat levélbeli előjegyzés után szeptember havában a Tud. és Műegyetemi Olvasókörben vehetik át (Budapest, Tud. és Műegyet. Olvasókör, Lipót-utca 25.)

Szerk. posta. B. L. Kisujszállítás. Köszönöm Igen érdekes. Jövő számban megindul. — Egy stb. I. I. nekrológja szombaton érkezvén, egy hét mulva jó.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a bihar-tordai ev. reform. egyház leánytanítói állomására.

Javadalom: 1. Készpénz az egyház pénztárából 39 frt. 2. Készpénz a községi pénztárból ismétlő iskolások oktatásáért 40 frt. 3. Búza 2 m. m. 70 klgrm, árpa 1 m. 52 klgrm. 4. 17, tizenhét hold és 148 □ öl tagosított föld 1200 □ ölével. 5. A községi földek között 6 köblös föld. 6. A szőlős-kertben mintegy 500 □ öl veteményes föld. 7. Tisztességes lakás két szoba, konyha, kamarával s a szükséges mellék-épületekkel, konyha kerttel. 8. Tandíj minden gyermek után 11¼ kiló búza, 19 kiló árpa. Pénz az 1—2 o. növendékektől 75 kr, a 3-ik o. növendékektől 1 frt, a 4—6 o. növendékek után 1 frt 24 kr. Minden tíz gyermek után egyet díjtalanul tartozik tanítani. Fizető tanítványainak száma 85—95. Minden gyermektől egy caniculáris csirke, vagy annak rendes ára.

Kötelesség: A 6 osztályú leányiskola növendékeinek tanítása. Az ismétlő iskolás leányok oktatása a törvényben megszabott órák szerint. A canonica órákon a templomi éneklés vezetése.

Pályázhatnak ev. ref. vallású okleveles tanítók. Pályázati határ idő 1891. augusztus 15. A megválasztott hivatalát f. év szept. 1-én elfoglalni tartozik.

Bihar-Torda, 1891. július 28.

Vértessy Mór,
ev. ref. lelkész.

P Á L Y Á Z A T.

A nagykikindai ev. ref. missiói egyház, az általa újonnan szervezett tanítói állomásra pályázatot hirdet. Javadalmazás: az első évben, míg a tanító ideiglenesen működik: 500 frt havi részletekben. Egy év után, ha az egyház az állomást rendszeresítheti és a tanító működésével meg lesz elégedve, e fizetés lényegesen javíttatik, és a temetési stóla. Kötelessége: az I—VI. vegyes osztály tanterv szerinti kifogástalan tanítása, N.-Kikindán istenítiszteletek alkalmával a kántori teendőik harmonium melletti végzése, temetéseknél helyben és a missió területén is — ha kívántatik — a szokásos szolgálat teljesítése. Csak okleveles, templomi zenében jártas egyének pályázhatnak. Pályázók felszerelt kérvényeiket aug. 12-ig alólírott lelkészhez postán, vagy személyesen nyujtsák be. Az állomás aug. 29-re elfoglalandó.

Nagy-Kikindán, 1891. július 29.

Fekete Gyula,
ref. lelkész.

Pályázat tanári állásra.

A b.-somogyi ev. ref. egyházmegye esurgói főgymnasiumában egy tanári állás, melyhez a magyar és latin nyelv tanítása s lakbérrel együtt — biztos kilátással a későbbi emelkedésre már az első, illetve próba évre is 1150 frt javadalom van kötve, lehetőleg már jövő aug. hó 6-án, mikor az egyházmegye, melyé a betöltési jog, közgyűlését tartja, betöltendő levén: ez állásra pályázni kívánók, kik csak prot. vallásúak lehetnek s megválasztásukkal a tanári nyugdíjintézetnek is köteles és jogos tagjaivá lesznek, kellőleg felszerelt kérvényüknek, mihez okvetlen csatolandó rövid életrajzuk s egészségi bizonyítványuk is, aug. 4-ig alulírott-hoz küldésére felhívtnak, később érkező kérvények is elfogadtnak ugyan, egész aug. 22-ig, s nincs kizárva a lehetőség, hogy ezek valamelyike lesz a nyertes: ezek azonban csak akkor jönnek figyelembe, ha a betöltés, — mire nézve a „Nemzet“ aug. 9-diki száma s ugyanazon napi számában lehetőleg több lap is értesíteni fogja a közönséget, — aug. 6-án meg nem történhetik.

Csurgó — Somogy — 1891. július 24.

Verbay István

1—2

ev. ref. lelkész,

a gymn. igazg. tanácsának elnöke.

Pályázat tanári állomásra.

A mezőturi ev. ref. hat osztályú gymnasiumban egy rendes tanári állomásra pályázat hirdetik. Ezen tanszékkal a következő tárgyak tanítása van összekötve a konventi tanterv által azokra megszabott óramennyiségben:

1. Természetrész a IV., V., VI. osztályokban, mint főtárgy.
2. Mennyiségtan az I., II., III. osztályokban.
3. Földrajz a III-ik osztályban.

A 2. 3. szám alatt megjelölt tárgyak a megválasztandó egyén képesítése és egyéni hajlama szerint esetleg más tárgyakkal is fölcserélhetők.

Ezen állomás évi javadalma 800 frt fizetés és 100 frt lakbér az egyház pénztárából évnegyedes előleges részletekben.

Csak ev. ref. vallású egyének pályázhatnak. Okleveles, vagy az országos törvény által jogosított tanár állandósítása egy évi sikeres működés után következik be, a mely időtől fogva az illető a tiszántúli ev. ref. középiskolai tanárok nyugdíj- és gyámintézetének jogos és kötelezett tagja leend. Oklevéllel nem bíró tanárjelölt a fenti fizetéssel ugyan, de csak helyettes tanáru alkalmazzatik, s állására nézve az 1883. évi XXX. t. cz. 30-ik szakasza az irányadó.

Pályázók a fent elsorolt kívánalmaknak megfelelően felszerelt kérvényeiket alulírott igazgató tanácsi elnökhöz bezárólag f. évi aug. hó 13-ik napjáig küldjék be. A megválasztott f. évi szept. hó 1-ső napján tartozik hivatalát elfoglalni.

Mezőtúr, 1891. július 28.

Lukács Dániel,

1—2

a gymn. igazgató tanács elnöke.

Pályázat theologiai és főgymnasiumi tanszékekre.

A nagy-enyedi Bethlen-kollegiumnál, a f. év őszén tartandó egyházkerületi Közgyűlésen, választás útján, két rendes tanári szék fog betöltetni, még pedig:

- 1) a bibliai tudományok, első sorban az ó szövet-ségi exegetica theologia,
- 2) a gymnasiumban a mennyiségtan és rajzoló geometria tanításának kötelezettségével.

A választandó rendes tanárok javadalma egyenkint: 1893. szept. 1-ig 1000 frt készpénz fizetés, negyedévi részletekben, 240 frt lakáspénz. esetleg szállás természetben és 64 köbméter tűzifa; 1893. szept. 1-től 1350 frt készpénz, szállás természetben, vagy 300 frt lakáspénz, 96 köbméter tűzifa és 50 frt ötödéves korptlék.

Mindkét rendes tanári állomás 1892. január 1-én foglalandó el.

A megválasztott tanárok az egyházker. és keblői özvegy-árvai gyámintézetnek jogos és kötelezett tagjai.

A pályázók felhívtnak, hogy életkorukról, vallásukról, végzett tanulmányaikról, egyetemi képesítettségükről, a gymnasiumi tanszéket illetőleg a rajzoló geometria gymnasiumi tanításában szerzett teljes gyakorlatukról stb. tanúskodó okmányokkal felszerelt kérvényüket f. é. szept. 10-ig az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsához Kolozsvárra terjeszszék.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának Kolozsvártt, 1891. jul. hó 20-án tartott üléséből.

Dr. Kolosvári Sándor,

elnök-helyettes.

Parádi Kálmán,

tanügyi előadó.

Pályázat tanári állásra.

A maros-vásárhelyi ev. ref. kollegiumhoz, mint főgymnasiumhoz, egy rendes tanári állásra, melylyel a természetrész és földrajz tanítása van egybekötve, pályázat nyitattik. Javadalma: évi 900 frt fizetés, meg 200 frt lakásbér. A tanári javadalom maximuma, melyre a megválasztandó tanár számíthat successió útján, 1200 frt és természetbeli lakás.

Pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, tanári képesítettségüket, eddigi szolgálattakat és hadkötelezettségüket feltüntetve, az erdélyi ev. ref. egyházkerület közgyűléséhez címzett folyamodványukat f. é. szeptember 10-ig az erdélyi ev. ref. egyházkerületi igazgató-tanácsához Kolozsvárra terjeszszék.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának Kolozsvártt, 1891. évi július hó 19-én tartott üléséből.

Dr. Kolosvári Sándor,

elnök-helyettes.

Parádi Kálmán,

tanügyi előadó.

2—2